

Landelijk Overleg Levertransplantatie (LOL)

JAARVERSLAG 2022

Leden:

Voorzitter	W. Polak, chirurg (Erasmus MC)
Secretaris	V.J. de Moulin - Lodder (NTS)
UMCG	R.J. Porte, chirurg
	J. Blokzijl, hepatoloog
	R. Scheenstra, kinderhepatoloog
LUMC	I. Alwayn, chirurg
	B. van Hoek, hepatoloog
Erasmus MC	C.M. den Hoed, hepatoloog

Algemeen

Personeel:

I. Alwayn heeft per 1 februari 2022 de plek van J. Dubbeld overgenomen in het LOL en is de nieuwe vice voorzitter.

M. Coenraad is aangesloten vanaf oktober 2022 ter voorbereiding op het aanstaande emeritaat van B. van Hoek per april 2023.

Vergaderingen:

Het LOL is in 2022 drie keer bijeengewees voor een reguliere vergadering (februari, mei, oktober). Alle bijeenkomsten waren videoconferenties. Deze ingevoerde maatregel tijdens de COVID-19 pandemie is goed bevallen. In 2022 zijn geen extra vergaderingen nodig geweest vanwege COVID. Andere onderwerpen, waarop in een kleiner LOL-comité is vergaderd in 2022:

- De LOL werkgroep 'Lever Machineperfusie NL' is tweemaal samengekomen (april, november). R. Porte is aangewezen als voorzitter van deze werkgroep;
- Over PROMS is in een aparte vergadering gesproken in maart en augustus;
- Over de studieprotocollen en verdeling van research levers is in april 2022 separaat vergaderd.

Documenten:

In het LOL zijn in 2022 diverse protocollen voor levertransplantatie, richtlijnen, studieprotocollen en overige beleidsdocumenten besproken. In de paragrafen hierna zal op onderdelen een toelichting volgen.

Soort document	Naam protocol/richtlijn/beleidsdocument
Protocol OLT	Indicatie en selectie voor levertransplantatie bij volwassenen en kinderen in Nederland
Protocol OLT	Indicatiestelling en selectie voor levertransplantatie bij patiënten met perihilaire cholangiocarcinoom
Protocol OLT	Richtsnoer Levertransplantatie bij Hepatocellulair Carcinoom
Protocol machineperfusie	Evaluatie protocol ex situ leverperfusie Nederland
Nederlandse allocatieregels	Allocatieregels levers voor machineperfusie (NMP/NRP)
Richtlijn COVID	Richtlijn orgaandonoren zwakpositief SARS-CoV-2 COVID-19

Tabel: In het LOL behandelde (studie)protocollen, richtlijnen en beleidsdocumenten in 2022

Donatie

In 2021 heeft het LOL de nodige aandacht gegeven aan end of life care in relatie tot niet-geëffectueerde DCD donaties. In januari 2022 heeft dit een vervolg gekregen door een tweede overleg met een afvaardiging van de NVIC. Uitkomst hiervan is dat het belangrijk is voor het LOL en de NVIC om met elkaar in gesprek te blijven, maar dit hoeft niet meer op structurele basis.

Naar aanleiding van de in dit overleg gepresenteerde uitkomsten van onderzoek (namelijk dat niet met 100% zekerheid voorspeld kan worden of een patiënt binnen 2 uur overlijdt) heeft het LOL door de NTS laten onderzoeken wanneer een DCD donor dan wel overlijdt, als dit niet binnen 2 uur na switch-off is. Met als achterliggende vraag of het rendabel zou kunnen zijn om de ZUT teams te vragen om langer te wachten. Het LOL heeft de uitkomsten van deze analyse besproken in het najaar van 2022 en verzocht om dit onderwerp in te brengen bij het LONT en LORUT. Dit krijgt een vervolg in 2023.

Protocollen & richtlijnen

Het protocol Indicatie en Selectie van leverwachtlijstpatiënten was in 2021 grotendeels herzien. In 2022 is er nog een laatste slag geslagen en zijn nog enkele kleine wijzigingen aangebracht. Het LUMC team heeft de update van het protocol in samenwerking met de secretaris van het LOL verzorgd.

Er is binnen het LOL gesproken over het al dan niet toevoegen van de Sintrom regel voor DOAC's/NOAC's. Het LOL wenste dit toe te voegen in het protocol Indicatie en Selectie, maar na bespreking hiervan in de ELIAC (op verzoek van het LOL) heeft het LOL het besluit in mei herzien. Besloten is om het protocol Indicatie en Selectie niet aan te passen, totdat de discussie in ELIAC opnieuw heeft plaatsgevonden, om het beleid tussen de verschillende ET landen hetzelfde te houden. In oktober is binnen de ELIAC verder gesproken over de effecten van DOAC's op MELD, in aanwezigheid van de door het LOL aangedragen Ton Lisman. In 2023 wordt het onderwerp verder besproken en wordt bepaald of en wanneer het beleid en protocol worden aangepast.

De diverse sub indicatieprotocollen zijn begin 2022, na voorbereiding in 2021, vastgesteld: NET, perihilaire CCA en het richtsnoer HCC. In 2022 is onder leiding van Minneke Coenraad het LOL betrokken bij de implementatie van het richtsnoer voor transplantatie bij patiënten met HCC. Het richtsnoer is in werking getreden in oktober 2022, nadat de IT systemen hiervoor ingericht waren.

Het LOL heeft de wens uitgesproken om de indicatieprotocollen publiek toegankelijk te maken op de NTS website. Na beraad binnen de NTS is in overleg besloten dat de indicatieprotocollen op de NTV website worden geplaatst en niet op de NTS website. In verband met de nieuwbouw van de NTV website is dit eind 2022 nog niet ingericht; publicatie wordt begin 2023 verwacht.

Over de research protocollen is in het voorjaar van 2022 een apart overleg georganiseerd. Op verzoek van het LOL is door de NTS een landelijk overzicht opgesteld met de lopende research protocollen met afgekeurde humane levers per centrum. Het LOL heeft uitgesproken dat het alle goede en valide studies zijn, gerelateerd aan transplantatie. De vervolgvraag, waarover het LOL zich heeft gebogen, is hoe deze schaarse levers worden gealloceerd (zie Allocatie en logistiek).

In de tweede helft van 2022 is door de hepatologen uit het LOL een start gemaakt met de formulering van de inhoudelijke criteria voor de (N)SE's (biliaire sepsis/refractaire ascites/hepatische encefalopathie). De criteria worden naar verwachting begin 2023 vastgesteld. Er zijn ook afspraken gemaakt over de beoordelingstijd en het proces van aanvragen/audits voor (N)SE's en bij specifieke doelgroepen.

Allocatie en logistiek

Binnen het LOL is in 2022 meermaals gesproken over de huidige allocatie van levers in Nederland o.b.v. de MELD score en of deze aangepast dient te worden naar een meer actueler model en zo ja, welk model (Refit MELD/MELD-Na/MELD 3.0). Het LOL heeft in mei verzocht om het aanpassen van de MELD score op de Europese situatie (Refit MELD) ook te bespreken in de ELIAC. In oktober is vervolgens besloten om niet te wachten op de uitkomst van de discussie binnen de ELIAC, omdat deze besluitvorming vaak lang duurt, er voldoende evidence is dat de MELD ontoereikend is en dat diverse groepen benadeeld worden. Het besluit van het LOL uit oktober luidt: het allocatiesysteem van levers in Nederland wordt aangepast. Het is nu het meest zorgvuldig om de Refit MELD-Na te implementeren. Parallel hieraan wordt in 12 maanden tijd een analyse op MELD 3.0 gedaan.

Naar aanleiding van dit besluit is samen met de NTS een formeel verzoek tot aanpassing van het allocatiesysteem van levers in Nederland naar een model o.b.v. Refit MELD-Na ingediend bij ET. In december heeft ET dit verzoek voorlopig afgewezen, vanwege de complexiteit en IT-krapte. Het LOL zal zich in 2023 beraden op de vervolgstappen.

In de tweede helft van 2022 zijn – n.a.v. incidenten en onduidelijkheid – de allocatieregels bij perfusie (specifiek NMP en NRP) onderzocht en daarna opnieuw beschreven. Dit is gebeurd in samenwerking met de NTS, ET en ODC's. Besloten is dat de allocatieregels voor de NMP/NRP levers, zoals die in 2022 door de ODC worden uitgevoerd, worden gecontinueerd in 2023. Dit betekent dat de werkwijze van ET wordt aangepast. In december is het document met de allocatieregels vastgesteld en het treedt per 2 januari 2023 in werking (tegelijk met de start van de OPTC).

Naast het vaststellen van de studieprotocollen voor onderzoek met voor transplantatie afgekeurde levers is er ook in het LOL een afspraak gemaakt over verdeling van deze schaarse research levers over de centra. Afsproken is dat de allocatie/verdeling, zoals die geldt voor NMP/NRP levers, ook voor de groep research levers wordt gevolgd. De verdeling van de research levers over de centra wordt door het LOL gemonitord en jaarlijks geëvalueerd.

Machine perfusie

I.v.m. de nieuwe bekostiging per 1-1-2022 van de ex situ leverperfusie vragen VWS, het Zorginstituut NL en Zorgverzekeraars (ZN) om een evaluatieprotocol en jaarlijkse terugkoppeling van de resultaten. Het Zorginstituut Nederland heeft in december 2021 aangegeven dat ze het toen voorliggende evaluatie- en monitoringsprotocol verder uitgewerkt wilde zien. Dit is door het LOL opgepakt in 2022. Door het LOL is besloten om de registratie in een nationale Excel file bij te houden. De drie centra hebben het registratieformat besproken in de werkgroep en ook zijn de uitkomstparameters in de rapportage aan ZIN/VWS/ZN met elkaar geformuleerd en afgesproken.

In december 2021 is een overleg geweest met de projectgroep DCD hart. Het LOL heeft in februari 2022 het daar besproken beleid bekrachtigd: DCD hart gaat altijd voor op lever. Er kan geen NRP plaatsvinden bij DCD hart. Door de leeftijdsgrens is er geen overlap met NMP.

Onduidelijkheden in het allocatieproces en het aanmeldproces van machineperfusie levers zijn besproken in het LOL, wat uiteindelijk geleid heeft tot een document met de allocatieregels (zie Allocatie en logistiek).

Met ET en ELIAC is het LOL overeengekomen dat levers uit extended/rescue allocation en levers uit niet-ET landen door de Nederlandse centra geaccepteerd mogen worden om op de pomp te zetten met als doel transplantatie (met een geïdentificeerde ontvanger).

In 2022 is de DHOPE-PRO trial, uitgevoerd binnen het UMCG, toegelicht. De eerste resultaten zijn veelbelovend. De drie centra gaan in 2023 gezamenlijk verder nadenken over het op de pomp zetten van levers met als doel het tijdstip van de transplantatie ter verschuiven (van nacht naar dag).

Eind 2022 is afgesproken dat Huurman (LUMC) en De Jonge (Erasmus MC) een plan op papier zetten hoe om te gaan met NRP vanaf mei 2023, wanneer de subsidie van het NRP project afloopt, tot aan het moment dat NRP vergoede zorg wordt (uitspraak Zorginstituut). Er is in dit kader, op verzoek van VWS, ook gesproken over of er overlap is tussen de vaste kosten voor NMP en NRP. Conclusie van het LOL is dat er geen overlap in vaste kosten is.

Monitoring & data verzameling

In het LOL is in 2022 meermaals gesproken over de verdere ontwikkeling van de kwaliteitsrapportage, waarbij per centrum diverse parameters in beeld worden gebracht. Afgesproken is dat het nodig is om de resultaten van de drie levercentra jaarlijks in het LOL te bespreken, met als doel het landelijk verhogen van de kwaliteit (van elkaar leren). Een analyse 2019-2021 bleek niet mogelijk door een te lage vulling van de NOTR. Hierop volgt een verbeteringslag. In 2023 bespreekt het LOL een voorstel voor de kwaliteitsparameters, dat is voorbereid in 2022.

Op initiatief van het LOL is in de tweede helft van 2022 gestart met het samenstellen van een landelijke werkgroep PROMS. Het LOL adviseert een landelijke aanpak met de andere orgaanadviescommissies LONT en LOTTO, vanuit de gedachte dat de meeste PROMS generiek of orgaanoverstijgend zijn en dat met een landelijke werkgroep de krachten kunnen worden gebundeld. De oprichting van de landelijke PROMS werkgroep wordt gesteund door de NTV, LONT, LOTTO en LOL. De doelstelling om eind 2022 een eerste landelijke vergadering te laten plaatsvinden, is niet behaald. Begin 2023 krijgt dit een vervolg, waarbij naar het BOOT congres 2023 wordt toegewerkt.

De Nederlandse levercentra leveren ook in 2022 niet aan de European Liver Transplant Registry (ELTR) aan, omdat de ELTR nog steeds niet AVG compliant is. De NTS en Eurotransplant en ELITA zijn in gesprek met vertegenwoordigers van dit register.

In 2022 is binnen het LOL de daling van de lever wachtlijst besproken. De wachtlijst is sinds 2020 langzaam gedaald, er lijkt sprake te zijn van een trend. Het LOL heeft factoren benoemd die een rol kunnen spelen in de verklaring van deze daling. Besloten is dat de NTS zal vanaf 2022 jaarlijks de wachtlijst in beeld brengen en op het LOL agendeert.

Het LOL heeft Eurotransplant verzocht om meer informatie te verschaffen over de uitkomsten van de levers die naar het buitenland zijn gegaan en daar zijn getransplanteerd. Het gaat om levers die in Nederland niet geaccepteerd zijn om medische of logistieke redenen. De eerste oplevering hiervan wordt in 2023 verwacht.

COVID-19

Het LOL heeft in 2022, in tegenstelling tot in 2020 en 2021, geen extra vergaderingen hoeven te beleggen over het levertransplantatie- en wachtlijstbeleid in relatie tot COVID-19. Wel is er begin 2022 schriftelijk over enkele aspecten van het beleid met elkaar afgestemd.

In 2022 zijn er geen beperkingen geweest ten gevolge van de COVID-19 crisis en de levertransplantatieprogramma's zijn open gebleven. In januari 2022, tijdens de naweeën van de COVID-golf van eind 2021, is door het LOL besloten dat ieder centrum zelf beslist over de selectie/prioritering van de patiënten. Er zijn geen patiënten op NT (niet transplantabel) gezet en per aanbod is door het centrum beoordeeld of er getransplanteerd kon worden, waarbij werd gekeken naar de beschikbaarheid van IC bedden, de MELD score en de fysieke conditie van de patiënt.

Het LOL vindt het zeer belangrijk om deze afwegingen op het moment van aanbod te maken om te voorkomen dat schaarse donororganen onterecht verloren gaan, terwijl er wel een geschikte ontvanger op de wachtlijst staat en er IC capaciteit beschikbaar was/is.

In februari 2022 heeft het LOL het besluit genomen dat de ingestelde maatregelen geheel kunnen vervallen per 1 maart. Het beleid tot automatische verlenging van de MELD score is ook daarmee komen te vervallen. Deze automatische verlenging van de verplichte MELD updates voor alle niet opgenomen patiënten is uiteindelijk pas beëindigd per 1 mei 2022 om dit te laten samenlopen met de einddatum van de automatische update van de LAS (LOTTO).

Ten aanzien van vaccinatie heeft het LOL in 2022 het eerder geformuleerde besluit uit 2021 heroverwogen met een zelfde uitkomst: vaccinatie is niet verplicht voor plaatsing op de wachtlijst. Wel is er een sterk advies om te vaccineren voor transplantatie. Tot slot is gesproken over het beleid ten aanzien van zwakpositieve donoren en heeft het LOL hierover een advies uitgebracht aan het LORUT.

Overig

- LATTI:
In het LOL is de nieuwe Landelijke Adviescommissie Transplantatie Technologie en Innovatie (LATTI) toegelicht. Het LOL heeft in februari 2022 aangegeven geen toegevoegde waarde te zien voor LATTI. Later in het jaar zijn hier nog bilaterale gesprekken over gevoerd door de LOL leden met de beoogd voorzitter van LATTI. Het LOL verwijst naar de NTV voor het besluit tot oprichting.
- Add-on indicatie Hepatect:
In het LOL is dit besproken om de add-on aanvraag te steunen.
- OPTC:
Het LOL is door de NTS geïnformeerd over de nieuwe functionaris Orgaanperfusionist/Transplantatiecoördinator (OPTC) en de nieuwe werkwijze voor het afhandelen van het aanbod in de vier multi-orgaan transplantatiecentra.
- Lustrum event NTS:
Leden van het LOL hebben meegewerkt aan het lustrum event van de NTS op de onderwerpen 'shared decision making' en innovatieve praktijkvoorbeelden.
- Voorbereiding ILTS congres 2023:
Chirurgen en hepatologen van het LOL hebben met Darwish Murad overlegd over de ILTS. Het congres vindt plaats van 3-6 mei 2023 in Rotterdam. Het LOL heeft voor het door de NTV/LOL te organiseren symposium gekozen voor de titel: "Extending the donor pool: the Dutch approach". Het programma hebben de LOL leden met elkaar besproken en sprekers zijn aangewezen.